

European Digital Media Observatory

Η ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ “ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ” ΕΓΙΝΕ VIRAL ΤΟΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟ

Μηνιαία αναφορά #31 - δίκτυο ελέγχου γεγονότων του EDMO

Δημοσιεύθηκε στις 15 Ιανουαρίου 2024

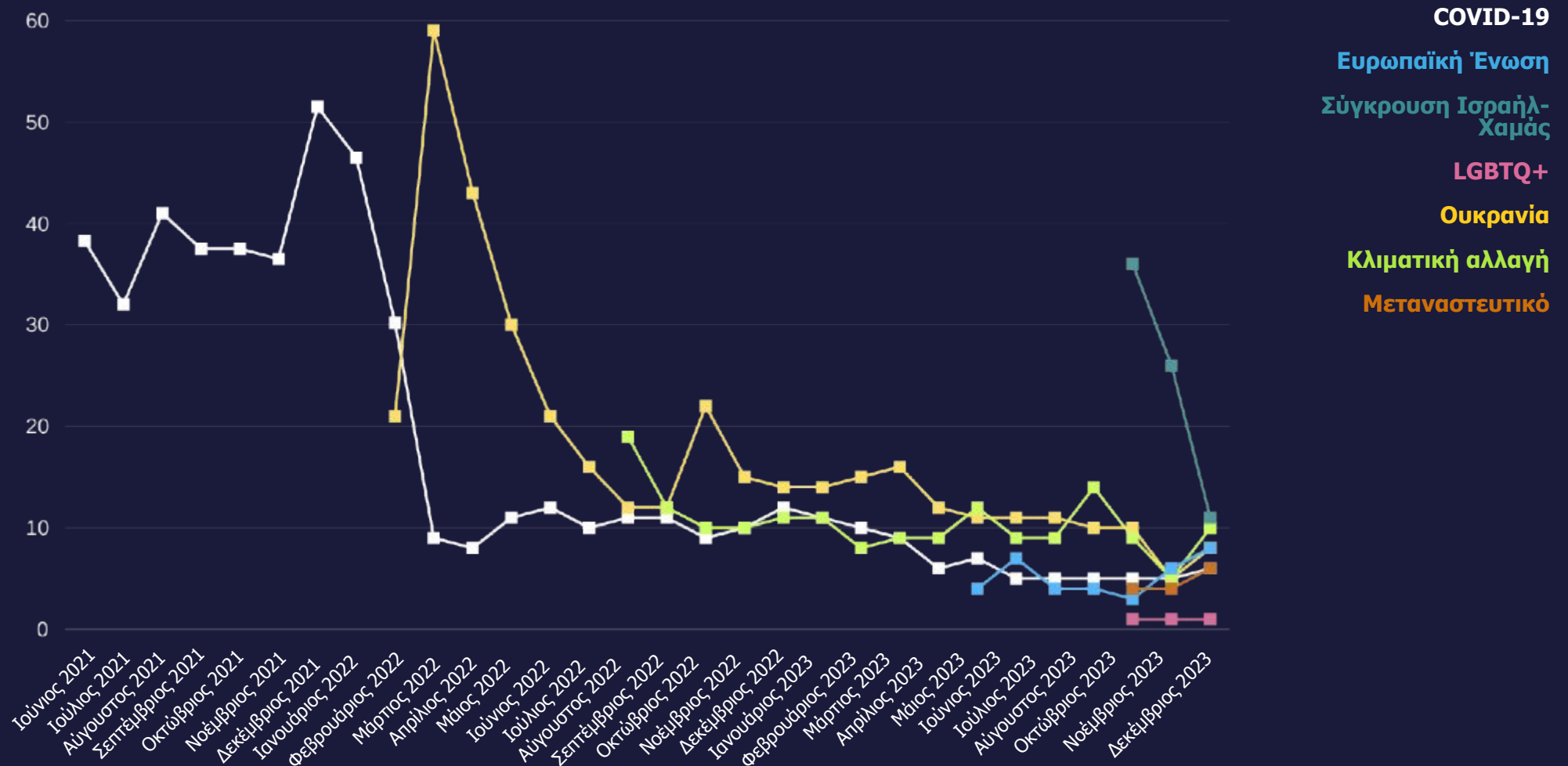
Η ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΙΣΡΑΗΛ-ΧΑΜΑΣ ΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ, ΕΝΩ Η ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ, ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΜΕΓΑΛΩΝΕΙ

Οι 34 οργανισμοί-μέλη* του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO, οι οποίοι συνεισέφεραν στοιχεία για την εν λόγω αναφορά, δημοσίευσαν συνολικά 1,416 άρθρα fact-checking μέσα στον Δεκέμβριο του 2023. Από αυτά τα άρθρα, 158 (11%) αφορούσαν τον πόλεμο μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς, 139 (10%) παραπληροφόρηση που σχετίζεται με την κλιματική αλλαγή, 116 (8%) παραπληροφόρηση αναφορικά με τον πόλεμο στην Ουκρανία, 108 (8%) παραπληροφόρηση που αφορούσε την Ευρωπαϊκή Ένωση, 89 (6%) παραπληροφόρηση που αφορούσε την COVID-19 και 81 (6%) παραπληροφόρηση σχετικά με θέματα μετανάστευσης και 20 (1%) παραπληροφόρηση κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και θεμάτων που αφορούσαν την ταυτότητα φύλου.

Το ποσοστό της παραπληροφόρησης σχετικά με την κρίση στην Μέση Ανατολή μειώνεται σημαντικά για δεύτερο συνεχόμενο μήνα. Το ποσοστό έπεσε από 36% τον Οκτώβριο, σε 24% τον Νοέμβριο και 11% τον Δεκέμβριο, πιθανότατα ως αποτέλεσμα της μεγάλης έκθεσης του κοινού στο θέμα μέσω των ΜΜΕ η οποία οδήγησε σε “κανονικοποίηση” της κατάστασης από την οπτική των πολιτών.

Η παραπληροφόρηση σχετικά με την κλιματική αλλαγή διπλασιάστηκε από τον προηγούμενο μήνα, από 5% τον Νοέμβριο σε 10% τον Δεκέμβριο. Το ίδιο συνέβη, σε εύρος 2 μηνών σε αυτή την περίπτωση, και για την παραπληροφόρηση που αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αυξήθηκε από το 4% τον Οκτώβριο σε 8% τον Δεκέμβριο. Η παραπληροφόρηση για τον πόλεμο στην Ουκρανία και το μεταναστευτικό αυξήθηκε κατά μερικές μονάδες. Τα ποσοστά παραπληροφόρησης σε άλλα θέματα τα οποία παρακολουθούνται από το EDMO παρέμειναν σχετικά σταθερά.

% ποσοστό παραπληροφόρησης από το σύνολο που σχετίζεται με τα εξής θέματα

* Οι οργανισμοί ελέγχου γεγονότων που συνεισέφεραν υλικό γι' αυτή την αναφορά: 15Min, AFP, Correctiv, Delfi, Demagog.cz, Demagog.pl, Demagog.sk, DPA, Eesti Päävaleht, EFE Verifica, Ellinika Hoaxes, Eurocomunicare, Fact Check Cyprus, Factcheck Vlaanderen, FactReview, Faktisk, FranceTV, Funky, Greece Fact Checking, Källkritikbyrån, Knack, Lakmusz, Maldita, Medizin transparent, Newtral, Nieuwscheckers, Oštro, PagellaPolítica/Facta, Polígrafo, Re:Baltica, The Journal Fact-Check, TjekDet, Verifica RTVE, Verificat

ΚΑΜΠΑΝΙΕΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΑΝΑΠΑΡΗΓΑΓΑΝ ΤΟΝ ΨΕΥΔΗ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟ ΟΤΙ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΔΕΧΟΝΤΑΙ ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Τον Δεκέμβριο οι οργανισμοί fact-checking στο δίκτυο του EDMO εντόπισαν πολλές αναπαραγωγές δημοσιευμάτων τα οποία διατείνονταν ψευδώς ότι ο θεσμός των Χριστουγέννων δεχόταν επίθεση.

Ένας από αυτούς τους ισχυρισμούς οι οποίοι έγιναν viral στην Ευρωπαϊκή Ένωση (βλ. σελίδα 8) ανέφερε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απαγόρευσε την χρήση του όρου “Χριστούγεννα”. Αυτός ο ισχυρισμός κυκλοφόρησε και τα προηγούμενα χρόνια, αλλά κυκλοφόρησε εκ νέου το 2023 κατά την περίοδο των εορτών.

Άλλοι ισχυρισμοί που κυκλοφόρησαν σε διάφορες περιοχές ανά την Ευρώπη με παρόμοιο περιεχόμενο:

- Στην Γαλλία, ένα βίντεο deepfake που δημιουργήθηκε μέσω τεχνητής νοημοσύνης παρουσίαζε τον Πρόεδρο Εμμανουέλ Μακρόν να ανακοινώνει ότι τα χριστούγεννα δεν θα είναι πλέον εθνική εορτή.
- Στην Ουγγαρία κυκλοφόρησε μια ψευδής ιστορία για απόφαση του δήμου Βερολίνου να απαγορεύσει τα χριστουγεννιάτικα κάλαντα σε μαγαζιά ανά την πόλη. Σύμφωνα με τους χρήστες που αναπαρήγαγαν τον ισχυρισμό, η απόφαση λήφθηκε για να προστατέψει τις ευαίσθητες όσων μεταναστών δεν ήταν χριστιανοί.
- Στην Ιρλανδία, το δημοτικό συμβούλιο του Δουβλίνου κατηγορήθηκε ψευδώς ότι μετονόμασε την πρωτοβουλία “Χριστουγεννιάτικα Φώτα” σε “Χειμωνιάτικα Φώτα”, σύμφωνα με τους χρήστες που αναπαρήγαγαν τον ισχυρισμό, για να μην προσβάλει όσους δεν είναι χριστιανοί.

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Η περίοδος χαμηλών θερμοκρασιών έφερε ένα κύμα ψευδών ισχυρισμών για υποτιθέμενες κακές επιδόσεις ηλεκτρικών οχημάτων.

Αυτά τα οχήματα έχουν κατηγορηθεί, εσφαλμένα, για παραγωγή περισσότερων εκπομπών ή ως περισσότερο έμφλεκτα από τα οχήματα που χρησιμοποιούν μηχανές εσωτερικής καύσης. Το βασικό αφήγημα στην εξεταζόμενη περίοδο αφορούσε την κακή απόδοση των ηλεκτρικών οχημάτων σε κρύο καιρό.

Ένας από τους ψευδείς ισχυρισμούς με την μεγαλύτερη κυκλοφορία στην Ευρώπη τον Δεκέμβριο είναι μια εικόνα από αυτοκίνητα τα οποία έχουν αποκλειστεί στο χιόνι. Σύμφωνα με τα κείμενα που συνοδεύουν τις αναρτήσεις, η εικόνα δείχνει ηλεκτρικά αυτοκίνητα στην Γερμανία των οποίων οι μπαταρίες σταμάτησαν να λειτουργούν λόγω του κρύου οδηγώντας σε μποτιλιάρισμα. Ωστόσο ο ισχυρισμός είναι ψευδής.

Ευρύτερα, νέα σχετικά με τον κρύο καιρό σε διαφορετικές περιοχές της Ευρώπης έχουν χρησιμοποιηθεί από αρνητές της ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής για να χαρακτηρίσουν την κλιματική αλλαγή ως απάτη, ενώ ταυτόχρονα αναπαράγουν την θέση ότι τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης ενισχύουν αβάσιμο πανικό για την κατάσταση του κλίματος.

ΔΗΜΟΦΙΛΗΣ ΑΠΑΤΗ ΣΤΑ SOCIAL MEDIA ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΕΤΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΜΕΣΩ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ DEERFAKE

Σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει παρατηρηθεί ένα ιδιαίτερο είδος απάτης τους τελευταίους μήνες το οποίο έγινε viral τον Δεκέμβριο σε διάφορες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης: η εικόνα δημοφιλών προσώπων χρησιμοποιήθηκε χωρίς την έγκριση τους για να προωθήσει ψευδή οικονομικά προϊόντα, συχνά με χρήση τεχνολογίας deepfake και τεχνητής νοημοσύνης για σύνθεση ψεύτικων βίντεο.

Η λίστα με τα δημόσια πρόσωπα που χρησιμοποιήθηκαν σε τέτοιες περιπτώσεις παραπληροφόρησης περιλαμβάνει πολιτικούς (συμπεριλαμβανομένων τωρινών και πρώην πρωθυπουργών όπως η Giorgia Meloni και ο Andrej Babiš), τραγουδιστές, δημοσιογράφους και ηθοποιούς.

Σε διάφορες χώρες έγιναν επίσης viral τον Δεκέμβριο απάτες με προώθηση ψευδών Χριστουγεννιάτικων προϊόντων.

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Πέρα από τις περιπτώσεις παραπληροφόρησης με χρήση τεχνητής νοημοσύνης που αναφέραμε ήδη, με τον Emmanuel Macron να ανακοινώνει ότι τα Χριστούγεννα δεν θα είναι πλέον δημόσια αργία και τις viral απάτες στα social media, εντός του Δεκεμβρίου εντοπίστηκαν και άλλες σημαντικές περιπτώσεις παραπληροφόρησης με χρήση ΑΙ. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι εξής:

- Στην Ιρλανδία, μια εικόνα ΑΙ η οποία δείχνει μια άστεγη λευκή μητέρα με παιδιά χρησιμοποιήθηκε για να εντείνει τις κοινωνικές αναταραχές εναντίον των μεταναστών στο πλαίσιο της στεγαστικής κρίσης που αντιμετωπίζει η χώρα.
- Στην Τσεχία, κυκλοφόρησε ηχητικό αρχείο που δημιουργήθηκε από τεχνητή νοημοσύνη (deepfake) και παρουσιάστηκε ως ηχογράφηση του Volodymyr Zelensky να συζητάει με την σύζυγο του και να παραπονιέται για πολιτικούς δυτικών χωρών (συμπεριλαμβανομένου του Joe Biden) καθώς και να απορρίπτει πολιτικές κατά της διαφθοράς.
- Σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυκλοφόρησαν εικόνες ΑΙ οι οποίες υποτίθεται πως έδειχναν αποθήκες όπλων κάτω από το νοσοκομείο Shifa στην Γάζα.

Αναφορικά με τον όγκο της παραπληροφόρησης που σχετίζεται με την χρήση λογισμικού τεχνητής νοημοσύνης, το ποσοστό είναι ακόμα χαμηλό (48 άρθρα από τα συνολικά 1,407, δηλαδή 3%) και σχετικά παρόμοιο με το ποσοστό που σημειώθηκε τον Νοέμβριο (4%)

ΟΙ 4 ΨΕΥΔΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΙΟ ΕΥΡΕΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΟΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ, ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΗΤΑΝ:

- Μια εικόνα η οποία υποτίθεται πως δείχνει ηλεκτρικά αυτοκίνητα στην Γερμανία να προκαλούν μποτιλιάρισμα αφού έχουν ακινητοποιηθεί από το κρύο
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απαγόρευσε την χρήση του όρου “Χριστούγεννα”
- ▲ Εικόνες ΑΙ υποτίθεται πως δείχνουν αποθήκες όπλων κάτω από το νοσοκομείο Shifa στην Γάζα
- ◆ Ένα βίντεο από αεροπλάνο το οποίο παρουσιάζεται σε περιβάλλον με έντονο άνεμο πλαισιώνεται από τον ισχυρισμό ότι ο προορισμός του ήταν συνέδριο στο Dubai με θέμα την κλιματική αλλαγή, αλλά εν τέλει δεν πέταξε γιατί πάγωσε στον αεροδιάδρομο

ΟΙ ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Έγγραφα αποδεικνύουν ότι ο Alexander Soros έκλεισε συμφωνία μεταξύ δυτικών εταιριών και αρχών στο Κίεβο για ρίψη τοξικών αποβλήτων στην Ουκρανία

16 Ευρωπαϊκές χώρες εξέδωσαν δήλωση ενάντια σε ισπανικό νόμο ο οποίος θα δώσει αμνηστία στους καταλανούς αυτονομιστές που καταδικάστηκαν μετά την απόπειρα αυτονομίησης το 2017 και ζήτησαν την διακοπή παροχής Ευρωπαϊκών οικονομικών πόρων στην Ισπανία αν ο νόμος περάσει

Η εβραϊκή γιορτή Hanukkah είναι σατανική

Οι ΗΠΑ και η Γαλλία ζήτησαν από την Ελλάδα να δεχτεί πάνω από 100,000 Παλαιστίνιους πρόσφυγες από την Γάζα

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτή την αναφορά συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου το οποίο στάλθηκε στους οργανισμούς ελέγχου γεγονότων οι οποίοι είναι μέλη του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO (<https://edmo.eu/fact-checking-community/>). Περίοδος αναφοράς: 1-31 Δεκεμβρίου 2023. Αριθμός απαντήσεων: 34.

Βασικοί ελεγκτές της αναφοράς: Tommaso Canetta και Enzo Panizio, Pagella Politica/Facta.
Για περισσότερες πληροφορίες: t.canetta@pagellapolitica.it.

Το EDMO έχει λάβει χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση υπό τον αριθμό συμβολαίου: LC-01464044